

Katsaus kala-asioiden itäyhteistyön historiaan

Markku Kaukoranta

RKTL:n tutkimuspäivät
Tampere-talo 24. - 25.11.2014

Virallisen Suomen ja NL:n välisen kalayhteistyön raamit

- Suomen ja Neuvostoliiton välinen tieteellisteknillinen yhteistoimintakomitea (1955)
- Yhteinen suomalais-venäläinen rajavesistöjen käyttökomissio (1964)
- Suomalais-neuvostoliittolainen kalastuskomissio
- Akatemioiden väliset yhteistyösopimukset
- Ministeriöiden välinen yhteistyö

Suomen ja Neuvostoliiton välinen tieteellisteknillinen yhteistoimintakomitea

- Tieteellistekninen yhteistyö perustettiin valtiosopimuksella 1955
- Yhteistyön tärkein muoto oli tutkijavaihto, vastaanottaja maksoi kustannukset
- Pysyviä työryhmiä, joista tärkein oli Suomenlahtityöryhmä
- Eripituisia ohjelmia ja hankkeita, joiden puitteissa toteutettiin mm. kalakaikuluotaustutkimuksia molemmissa maissa, ensimmäiset kalatelemetriatutkimukset Suomessa (Borokin sisävesitutkimuslaitos), Suomenlahden lohikantojen tutkimushanke (Valtion järvi- ja jokikalatalouden tutkimuslaitos GosNIORH) , yhä jatkuvan yhteistyön alku.

Vanha Nevan laitos

Merkintää Narvan laitoksella

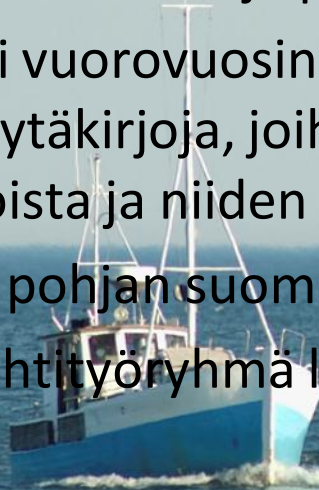

Fysiologit näytteenotossa

Suomenlahtityöryhmän kalatalousjaosto

- Suomessa RKTL yhdessä Helsingin yliopiston (pj. Veikko Sjöblom) kanssa vastasivat toiminnasta. Neuvostoliitossa tehtävä oli uskottu Itämeren kalantutkimuslaitoksen Tallinnan osastolle. 1. kokous ja pöytäkirja v. 1976.
- Kokoontui vuorovuosina Helsingissä ja Tallinnassa => Kokouspöytäkirjoja, joihin oli kerätty aineistot Suomenlahden kalakannoista ja niiden hyödyntämisestä
- Muodosti pohjan suomalais-virolaiselle tutkimusyhteistyölle
- Suomenlahtityöryhmä lakkautui NL:n hajoamiseen

Suomalais-neuvostoliittolainen kalastuskomissio

- Käsitteli silakka-, kilohaili- ja lohikantojen tilaa Itämeressä
- Näitten aineistojen pohjalta sovittiin vuosittaisissa Itämeren kalastuskiintiöneuvotteluissa em. kalalajien saaliskiintiöistä ja niiden vaihtamisesta (Suomi luovutti kilohailia ja silakkaa ja sai vastikkeeksi lohta)
- Kokousten aikana isäntämaa esitteli kalataloudellisia kohteita vierailleen usein ennakkoon esitettyjen toiveiden mukaisesti

Ministeriöiden ja akatemioiden välinen yhteistyö

- Viljely-yhteistyö: Suomi sai Suomenlahden lohikannan hoitoa varten omien menetettyjen lohikantojen tilalle Nevan lohta ja pohjoisia tekoaltaita varten peledsiikaa (vaihdettiin harmaanierän poikasiin)
- Luoteis-Venäjän kirjolohenkasvatus alkoi tämän yhteistyön pohjalta, nyt tuntuvasti Suomen kasvatusta laajempaa ja kasvaa yhä.
- Lähialueyhteistyö alkoi NL:n hajoamisen jälkeen (1992)2007-2012)
- Akatemiayhteistyön puitteissa toteutettiin 1980-luvulla seitsenvuotinen lohikantojen tilaa elvytystä ja järvien kalantuotantoa tutkinut hanke rajan molemmilla puolilla (NL:n Tiedeakatemian Karjalan filiaali), toimi pohjana uusille hankkeille, etenkin lohi- (Intomieliset: Niemelä-Kazakov).
- Itämeren kalakantatutkimusyhteistyössä 1980-luvulla Itämeren kalakaikuluotauksia tilattiin venäläiseltä tutkimusalukselta *Integralilta*

Tutkimusryhmä Pälmällä

RIISTAN- JA KALANTUTKIMUS

Suomalaisdelegaatio ensimmäisellä Lzhman matkalla

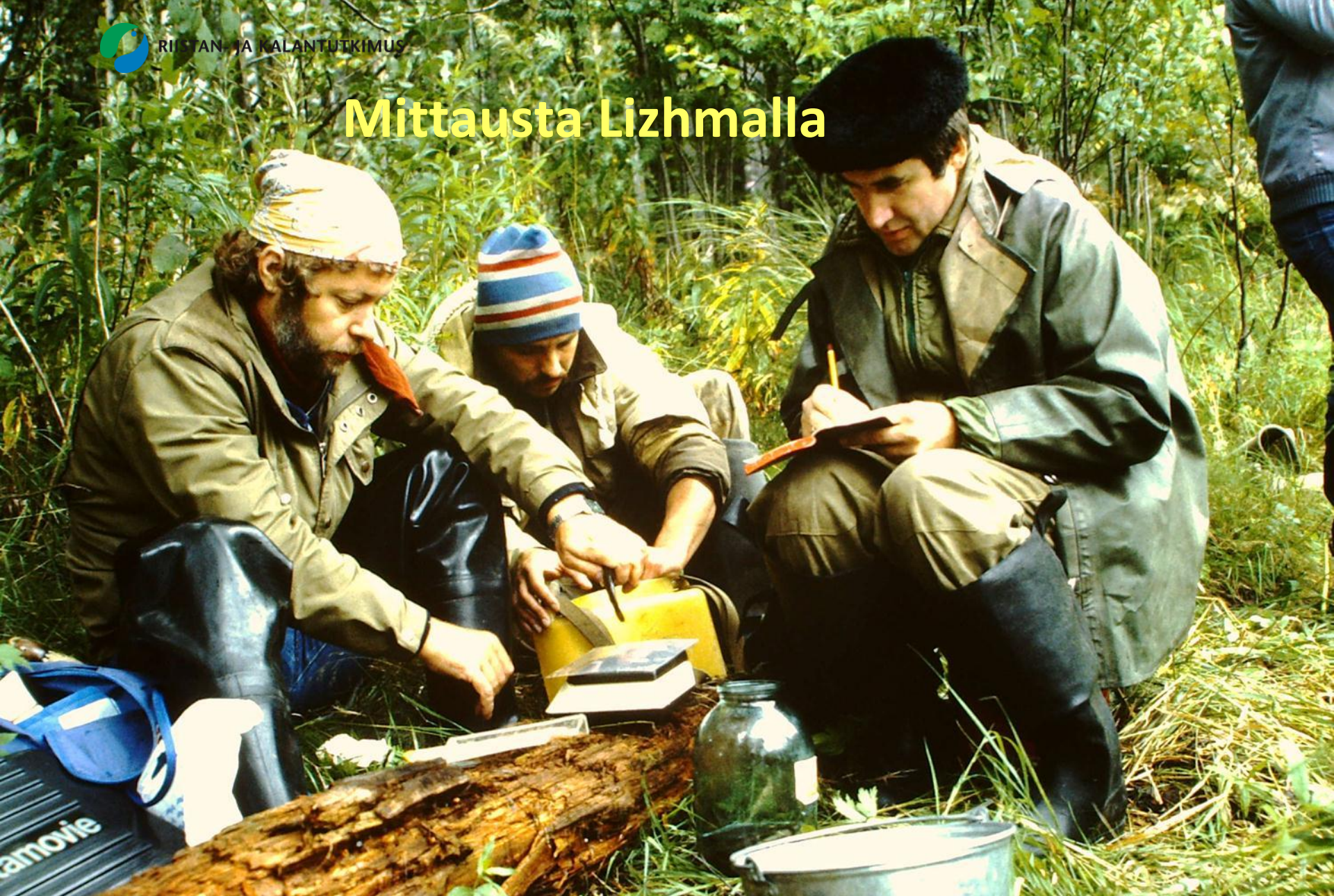

Ensimmäinen neuvostosähkötysryhmä ja itse tehty laite

Mittausta Lizhmalla

Tyypillinen Varzugan lohi: heitto ja tärppi

RISTÄN JA KALANTUTKIMUS

Lizhman pulska poikaparri

Tiedosta ratkaisuja kestäviin valintoihin

RIISTAN- JA KALANTUTKIMUS

Suomen ja NL:n yhteistyö poiki pian NASCO:n itäyhteistyön. 1. delegaation kulkuväline.

UM/MMM:n lähialueyhteistyön kalahankkeet

- Kestävä vesiviljely ja kalakantojen monipuolinen hoito ja hyödyntäminen Luoteis-Venäjällä
- Hyvät ympäristökäytännöt Luoteis-Venäjän kalanviljelyssä (venäjänkielinen opaskirja)
- Kalatautien torjuntaan liittyvä yhteistyöhanke (mm. venäjänkielinen rokotusopas)
- Luoteis-Venäjän kalatalouden kehittämisohjelma
- Ohjelman puitteissa Suomi on saanut uuden viljelylajin, nelman

Hankkeessa tuotettu kalatautiopas (2.painos) on paras, mitä venäjäksi on aiheesta ilmestynyt => vietnaminkielinen piraattikopio!!

Yhteinen suomalais-venäläinen rajavesistöjen käyttökomissio

- Perustettu 1964 (RKTL mukana heti perustamisestaan 1971 lähtien)
- Kalataloustyöryhmän tehtävänä on ollut rajavesisopimuksen mukaan pitää huolta siitä, että rajavesistöissä kalakannat ja kalastus tulevat turvatuiksi pitämällä kalan kulutiet avoinna tai muilla tarkoituksenmukaisilla toimenpiteillä. Keskeinen tehtävä on siten ollut huolehtia kalakantojen tilasta ja tehdä aloitteita tarvittaviksi toimenpiteiksi.
- alkuvaiheissa toimi myös kalataloutta käsittelevän informaation vaihtokanavana ja yhteistyön kehittälyfoorumina (mm. kalanviljely-yhteistyö)
- <http://rajavesistokomissio.fi/>

Komission tutkimus- ja toimintakohteita

- Rajan jakama **Pyhäjärvi** antoi mahdollisuuden poikkeuksellisiin tutkimuksiin: sama vesistö jakaantunut varsin luonnontilaiseen ja tehokkaasti hyödynnettyyn osaan => aineistoa pariin väitöskirjaan
- **Paanajärvi**: pumppuvoimalasuunnitelma => monivuotiset tutkimukset Oulangan taimenen suojelemiseksi => ”sivutuote” Paanajärven kansallispuisto
- **Tuuloma**: lohikannan palauttaminen (kaksi EU-hanketta, kolmas tulossa)
- **Pistojoki**: => esteaidat (myös muissa vesistöissä)
- **Hiitolanjoki**, lohen palaaminen Suomen puolelle
- **Rakkolanjoki** ja muut Viipurinlahteen laskevat joet: vaelluskalojen elvyttäminen

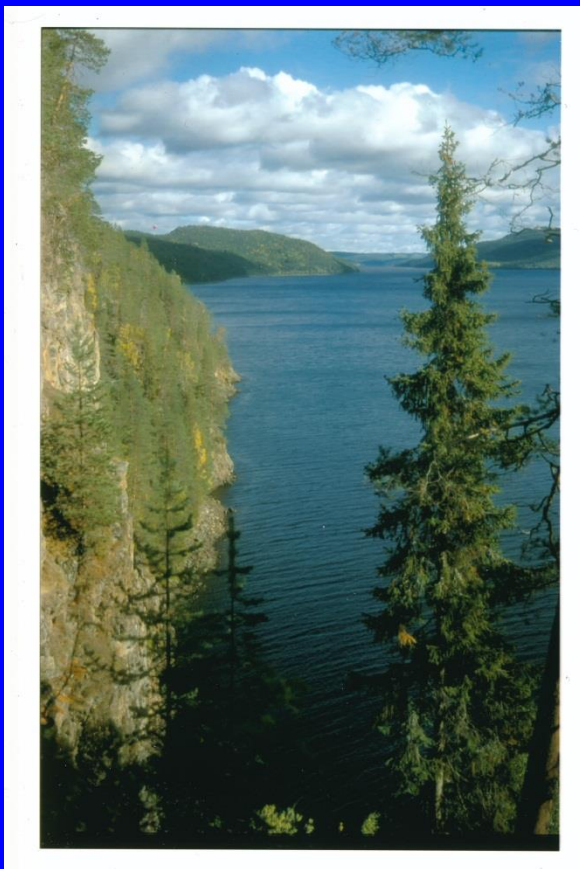

Ensimmäinen Paanajärviretkikunta lähdössä 1989

Rajavesiyhteistyön hienoimpia voittoja: Paanajärven kansallispuisto

Начало карельско-финляндскому научному сотрудничеству положила экскурсия по реке Оуланге в 1989 году (вверху слева). Позже организовано много экспедиций. Так в 1990 году ученые бурили донные отложения Паанаярви (внизу слева). Кадр с III симпозиума по Оуланге-Паанаярви в 1991 году (вверху справа). Зона исследований расширяется в сторону горы Нуорунен (внизу справа).

Päänavaus karjalais-suomalaiselle tutkimusyhteistyölle oli v. 1989 Oulankajokea pitkin tehty ensitutustuminen (vasen ylhäällä). Sittenminä asialla on ollut useita retkikuntia, kuten esim. Paanajärven pohjasedimenttejä kaivannut ryhmä v. 1990 (vasen alhaalla), III Oulanka-Paanajärvi symposium v.

Hiitolanjoen ensi lasku

Koenuottausta Pyhäjärvellä

Tiedosta ratkaisuja kestäviin valintoihin

Pyhäjärven TUTKIMUS

legendaarinen haukisaalis:

27 haukea

Yhteensä 127kg

Saaliskaloja
kolmisenkymmentä
kiloa.

Kuka antaisi
selityksen?

Nykyisten yhteishankkeiden päärahoitus EU:n Interreg-, Tacis-, Euregio Karelia, ENPI-, ENI-naapuruuusohjelmien kautta

- **Tuuloman** lohikannan elvyttäminen (1998-2000, Interreg ja TACIS) uusi hankehakemus valmisteilla
- **Kolarctic Salmon** (2011-2013 Norja, Suomi, Venäjä Kolarctic ENPI)
- **Oulunjoki-Lososinka** (2006-2007 Euregio Karelia)
- **Pistojoen** lohikannan elvyttäminen
- **Iskalit** (taimenen genetiikka) => RIFCI
- **HEALFISH**
- **LieToLoHi**
- **Saving our joint treasure: sustainable trout fisheries for the transborder Oulanka river system**
- **Vuoksen** vaelluskalojen elvytys hankehakemus valmisteilla
- **Kolmikantayhteistyö Suomenlahtivuosi 2014 puitteissa => Suomenlahden suurten lohijokien elvytys (Kymijoki, Neva, Luga, Narva) on tulossa Suomenlahti-julistukseen**

Tulevaisuuden näkymät

- Rajavesikomission venäläispuheenjohtaja ehdotti uuden maidenvälisen kalatalouskomission perustamista kalatalousyhteistyö kehittämiseksi => aloite toteutunee
- Mustanmeren valuma-alueen ongelmat ovat heijastuneet Itämerellekin, mm. Pohjoinen ulottuvuus joutui pakotelistalle
- Rajayhteistyö saatiin jäämään ulkopuolelle, mutta todennäköistä on, että yhteistyö tulee hidastumaan ja vaikeutumaan; kuitenkin yhteiset intressit säilyvät.
- Rajajokien elvytystyötä jatketaan => Green Belt, Kala-atlas
- Konkreettiset hankkeet: Tuuloma, Vuoksi, Hiitola
- Mahdollisuuksia: rodunjalostushanke Karjalassa, uudet lohilaitokset, kalanrehutehdas, Nevan lohikeskus.....
- Suomenlahtivuoden jatkoyhteistyö

Nevan lohikeskussuunnitelma

Lososionkan kalatie, Venäjän ensimmäinen luonnonmukainen kalatie. Sen haluan nähdä! Спасибо за внимание – Kiitos !

Nyt

Huomenna

